Άσκηση Ακοής – Σολφέζ – Ρυθμική Αγωγή Ι (2026)

ΤΜΕΤ, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Μάθημα 2ο

Μόνικα Ανδριανοπούλου

Ανασκόπηση στοιχείων θεωρίας (Μελωδικές σημειώσεις, σελ.5-6)

Το τονικό μουσικό σύστημα

Φθογγικό υλικό Ευρωπαϊκής κλασικής μουσικής:

Φυσικές νότες, ή διατονικοί φθόγγοι τής Ντο μείζονας (7):

ντο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι (λευκά πλήκτρα πιάνου)

Χρωματικοί φθόγγοι τής Ντο μείζονας (5):

ντο♯, ρε♯, φα♯, σολ♯, λα♯, ή: ρε♭, μι♭, σολ♭, λα♭, σι♭ (μαύρα πλήκτρα πιάνου)

Εναρμόνιοι φθόγγοι:

ντο♯-ρε♭, ρε♯-μι♭, φα♯-σολ♭, σολ♯-λα♭, λα♯-σι♭, και: μι-φα♭, φα-μι♯, σι-ντο♭, ντο-σι♯

Σημεία αλλοιώσεων:

Δίεση: ♯ , Ύφεση: ♭ , Αναίρεση: ♮ , Διπλή δίεση: 𝄪 , Διπλή ύφεση: 𝄫

Ανασκόπηση στοιχείων θεωρίας (Μελωδικές σημειώσεις, σελ.5-6)

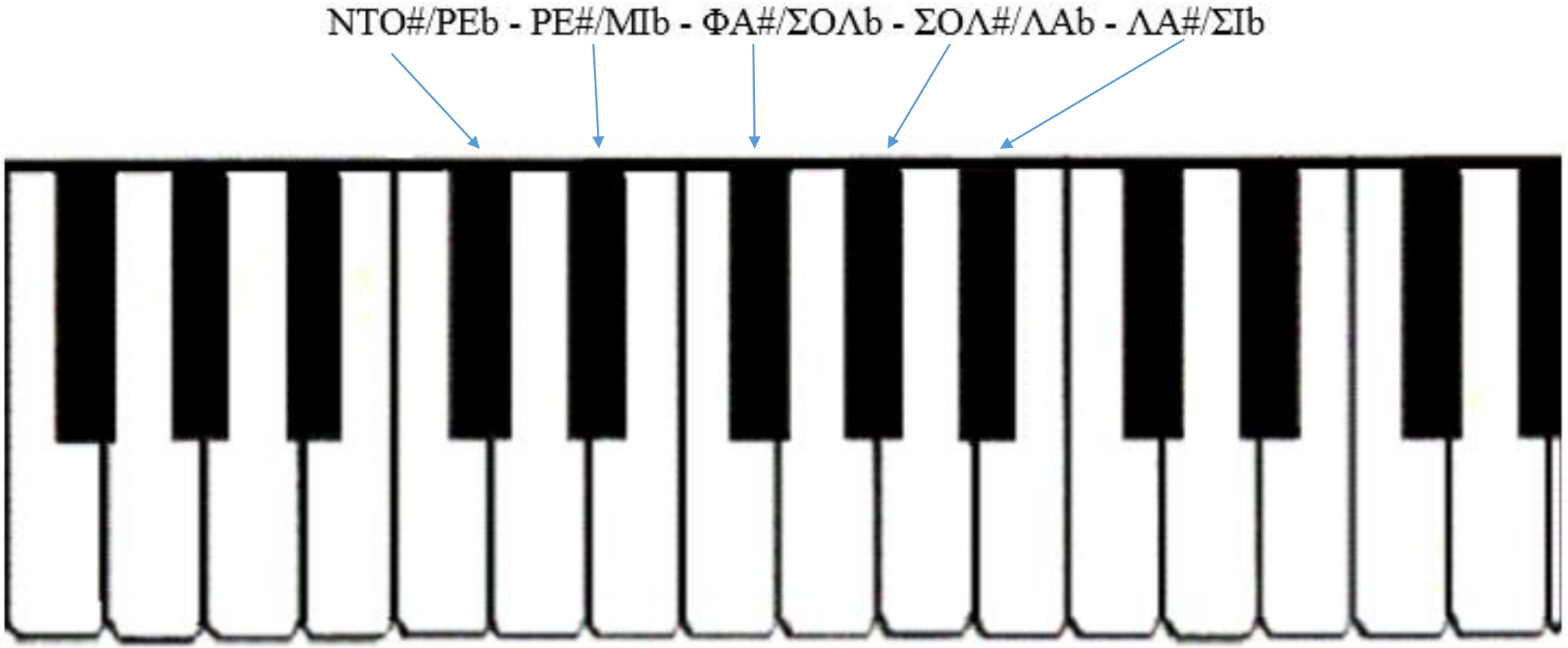

Σχεδιάγραμμα πιάνου: Marianne Ploger

Ανασκόπηση στοιχείων θεωρίας (Μελωδικές σημειώσεις, σελ.5-6)

Νότες & κλειδιά

Οι ακριβείς ονομασίες των νοτών (του πιάνου) σύμφωνα με την περιοχή τους:

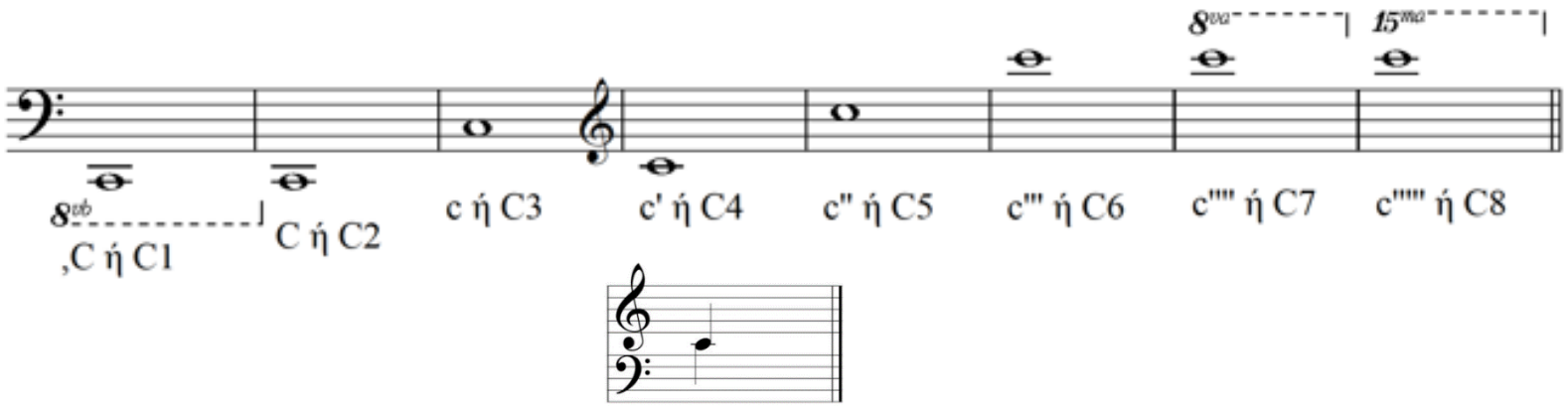

FIGURE 1.2: Full piano keyboard, with octave designations

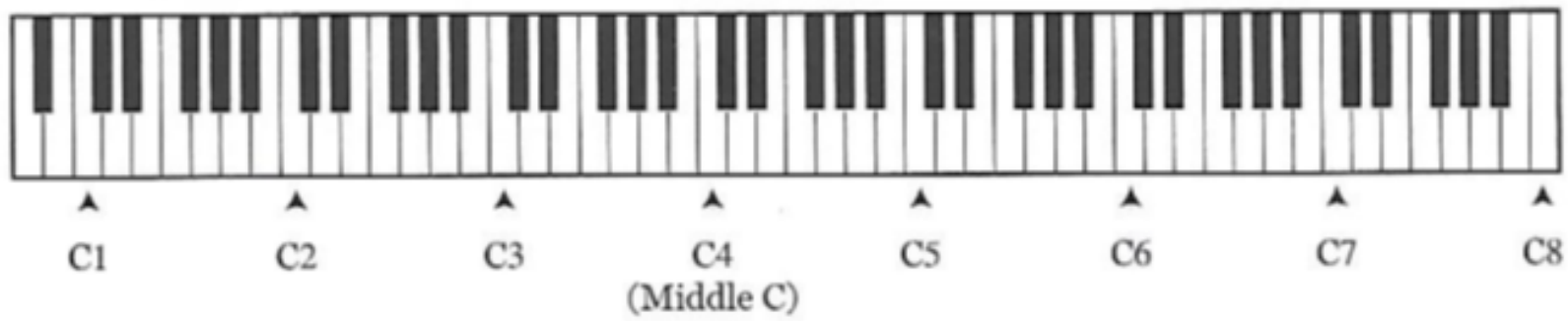

(Απεικόνιση των πλήκτρων τού πιάνου: Piper Clendinning & West Marvin, 2005, σελ.15)

Ανασκόπηση στοιχείων θεωρίας (Μελωδικές σημειώσεις, σελ.5-6)

Η νότα ντο (C4 ή c') στα κλειδιά σολ, ντο & φα:

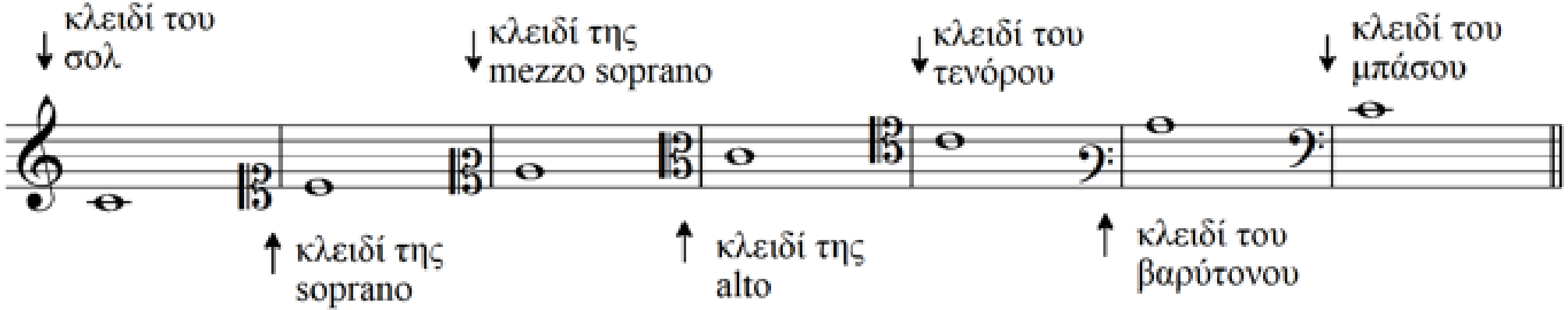

(Πάνω/κάτω από το πεντάγραμμο: Βοηθητικές γραμμές)

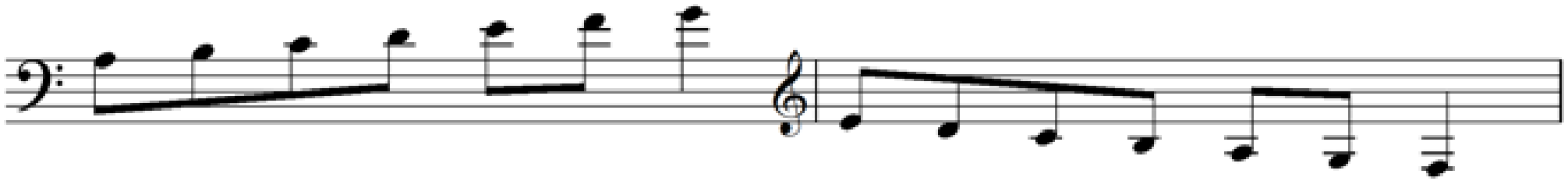

Πρώτη μορφή ευρωπαϊκής μουσικής σημειογραφίας: νεύματα

TABLE 1: Neumes of the 10th–11th centuries

name	modern	French	St Gallen	North Spain	Toledo	Catalan	Bologna	Palaeo-Frankish	Breton	Messine	Aqui-tanian	Nonan-tolan
virga												
punctum												
pes												
clivis (flexa)												
torculus												
porrectus												
scandicus												
climacus												

Bent, I., Hughes, D., Provine, R., Rastall, R., Kilmer, A., Hiley, D., Szendrei, J., Payne, T., Bent, M., & Chew, G. Notation. *Grove Music Online.* Retrieved 19 Oct. 2021, from https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000020114.

Από τα νεύματα προς το πεντάγραμμο…

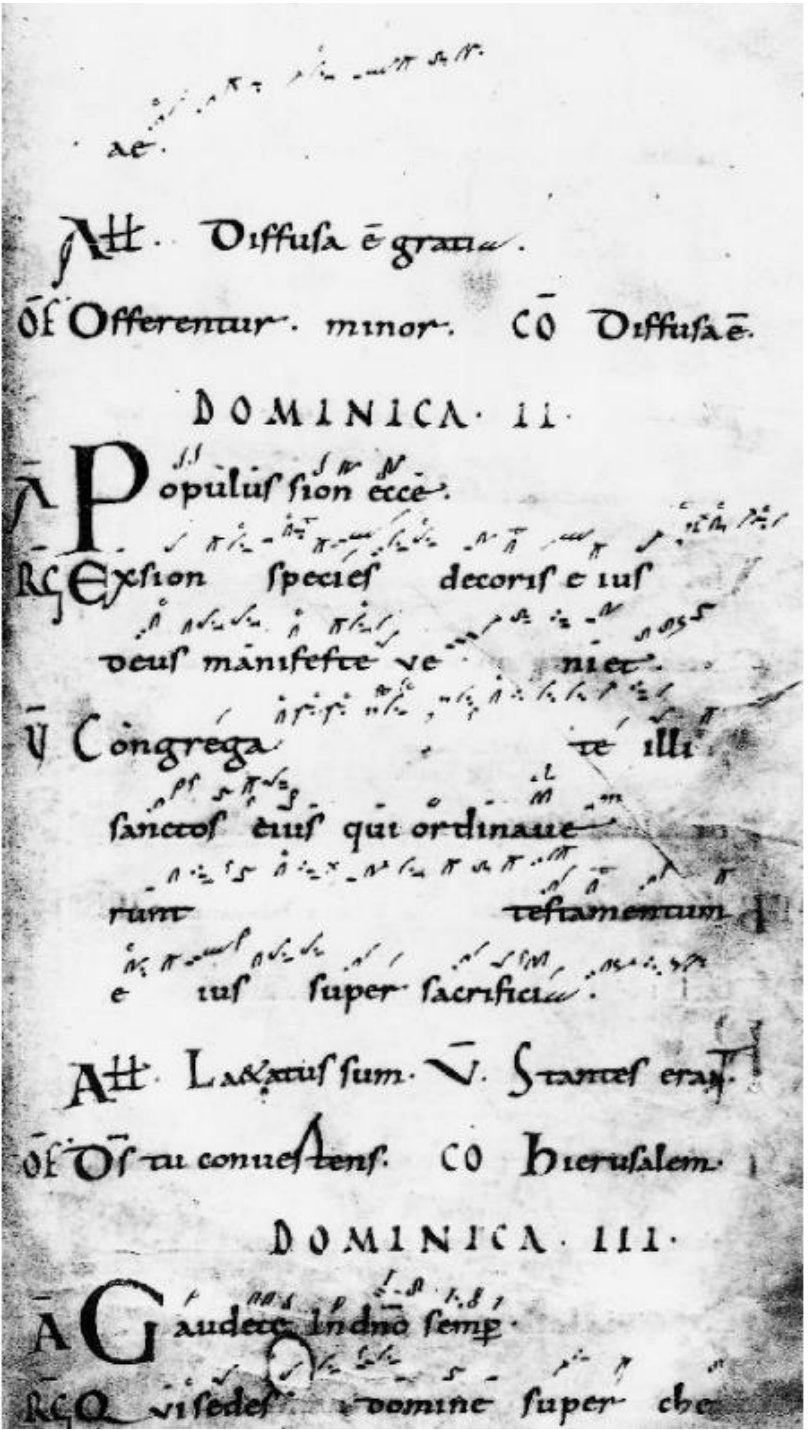

German neumes: cantatorium, c900, from St Gallen (CH-SGs 359, f.27r)

Bent, I., Hughes, D., Provine, R., Rastall, R., Kilmer, A., Hiley, D., Szendrei, J., Payne, T., Bent, M., & Chew, G. Notation. *Grove Music Online.* Retrieved 19 Oct. 2021, from https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000020114.

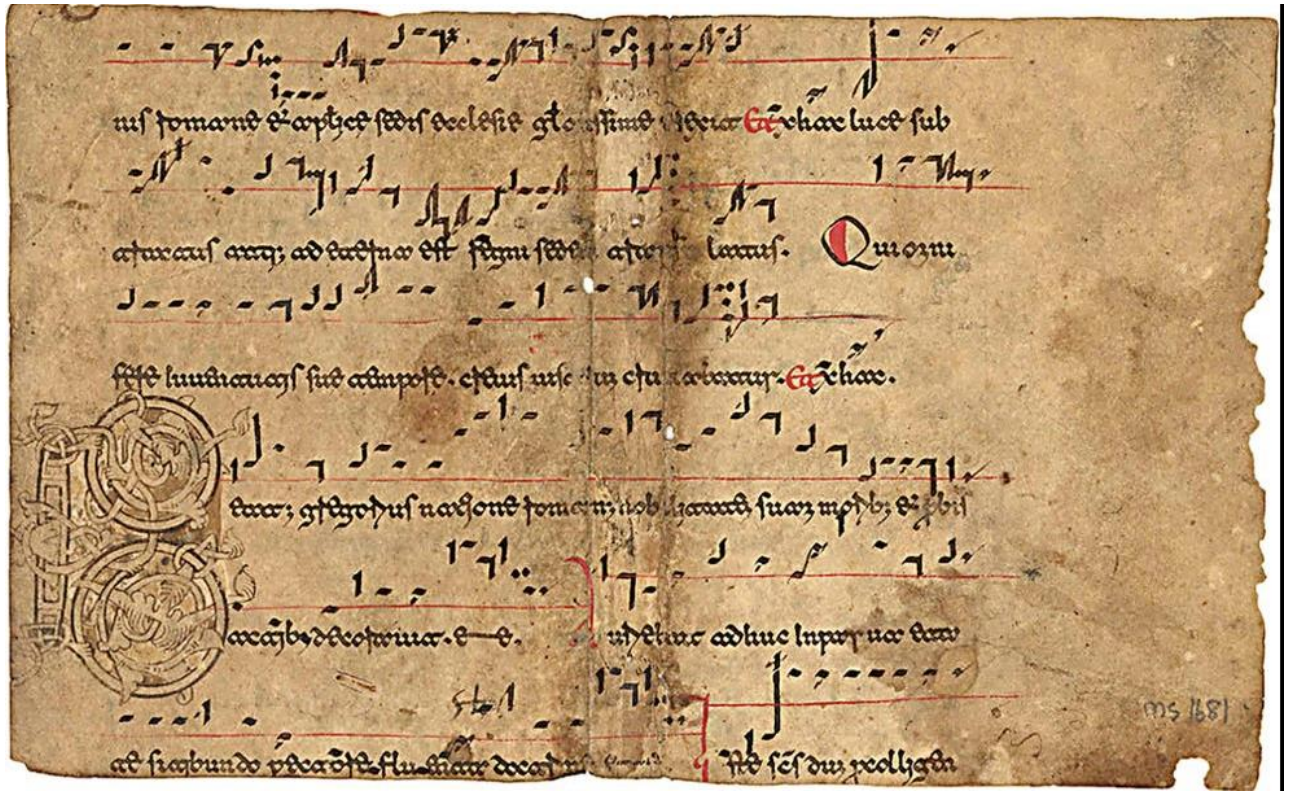

MS in Latin on vellum, Montecassino, Italy, 2nd half of 12th c., 1 partial f. (ca. 1/2 f.)
Retrieved 19 Oct. 2021, from :https://www.schoyencollection.com/music-notation/beneventan-neumes/antiphonal-beneventan-neumes-ms-1681

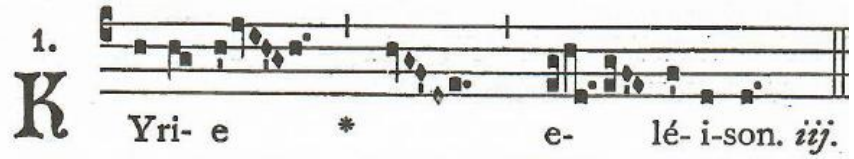

Burkholder, J.P., & Palisca, C.V. (2006). *Norton Anthology of Western Music. Volume 1: Ancient to Baroque*. Fifth Edition. New York & London: Norton & Company.

Το πεντάγραμμο: συγκεκριμένες νότες, ή σχέσεις;

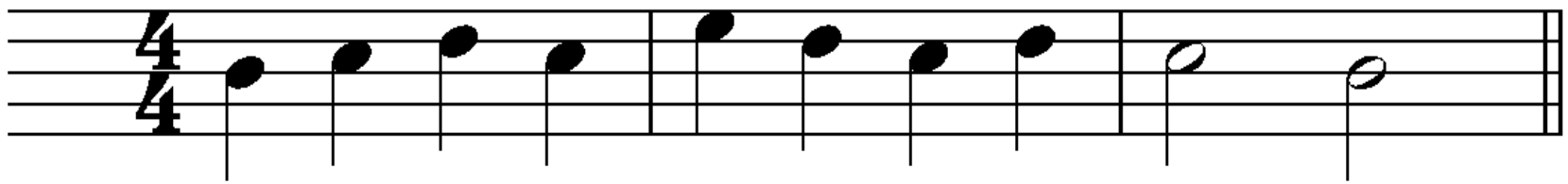

Το πεντάγραμμο: συγκεκριμένες νότες, ή σχέσεις; (ii)

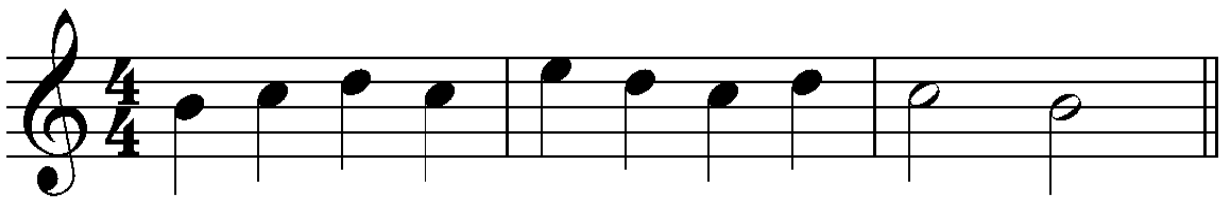

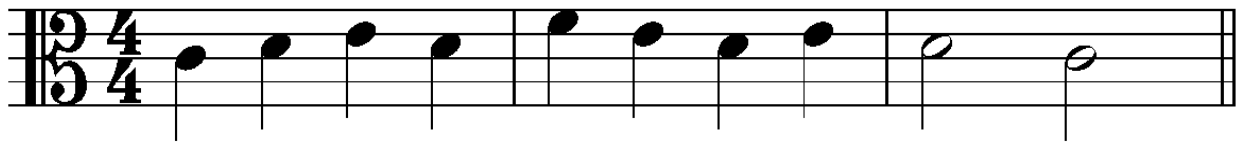

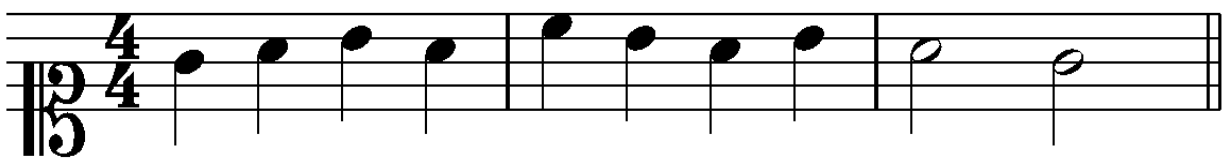

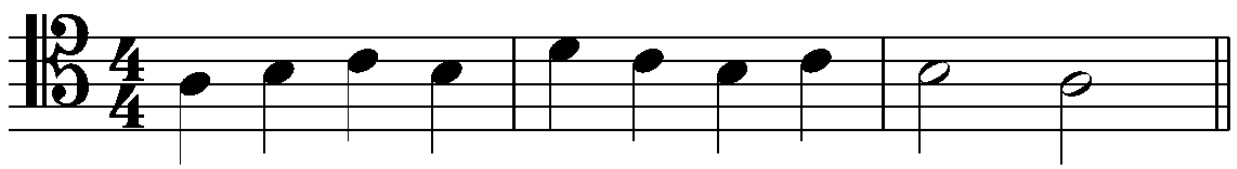

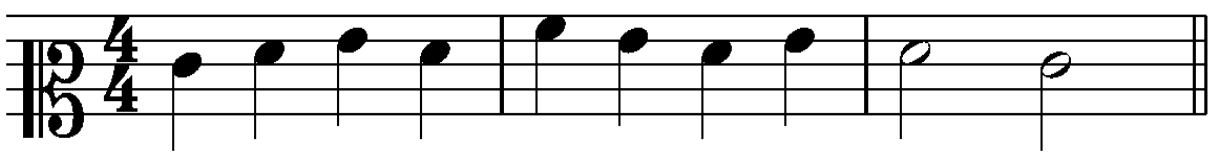

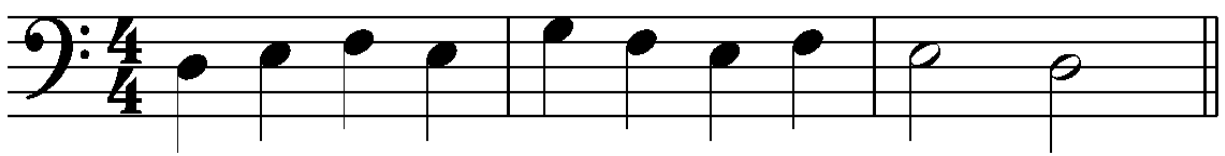

Το πεντάγραμμο: συγκεκριμένες νότες, ή σχέσεις; (ii)

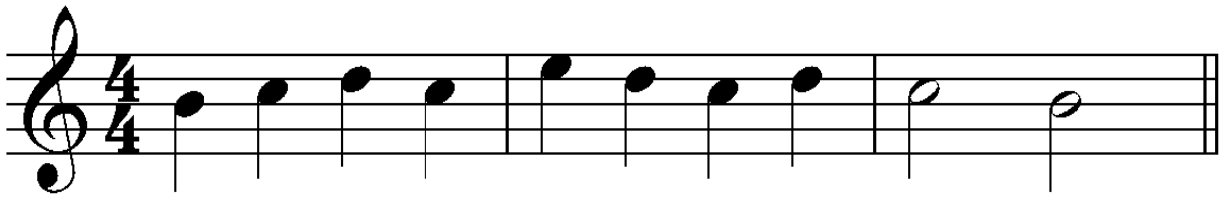

[σι]

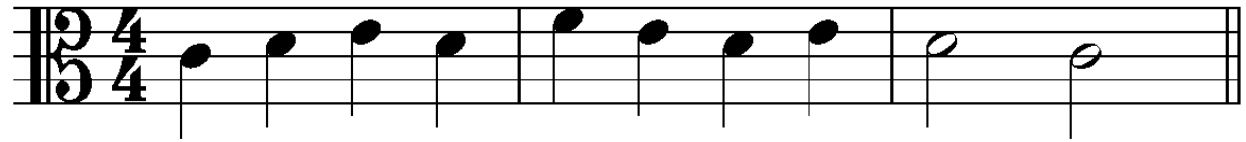

[ντο]

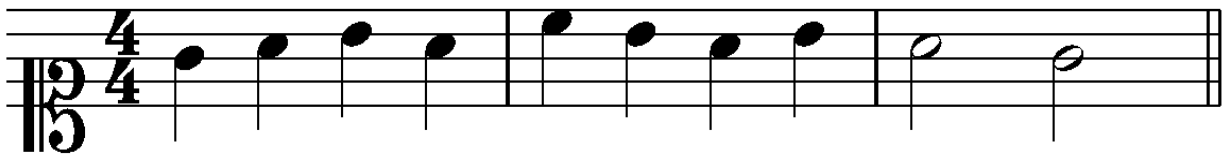

[σολ]

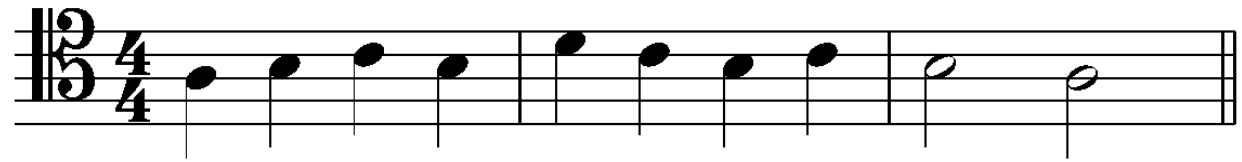

[λα]

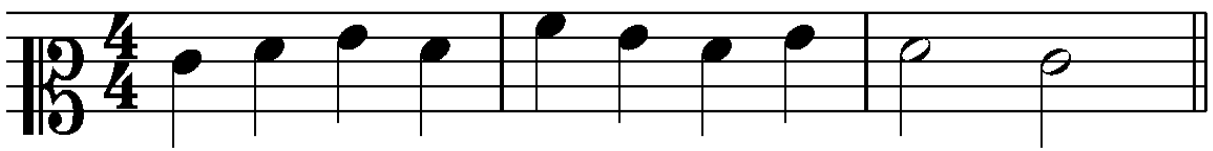

[μι]

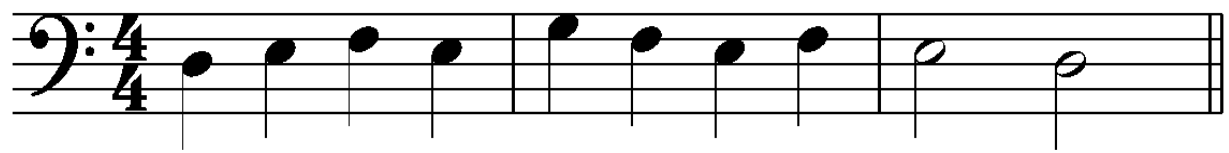

[ρε]

Κλίμακες

«Σε μουσικά κομμάτια από μουσικούς πολιτισμούς χωρίς διαμορφωμένη θεωρία της μουσικής οι κλίμακες καθορίζονται κατ' αρχήν από τον αριθμό των φθόγγων κάθε μελωδίας. Έτσι υπάρχουν *διτονικές*, *τριτονικές*, *τετρατονικές*, κλπ. κλίμακες.» [Γιάννου, Δ. 1995. *Ιστορία της Μουσικής – Σύντομη Γενική Επισκόπηση*, Τόμος Α'. Θεσσαλονίκη: University Studio Press. Σελ.12]

Παράδειγμα 2.1. Κεϋλάνη — Wedda

Κλίμακες
(Μελωδικές σημειώσεις, σελ.7)

Μείζονα κλίμακα

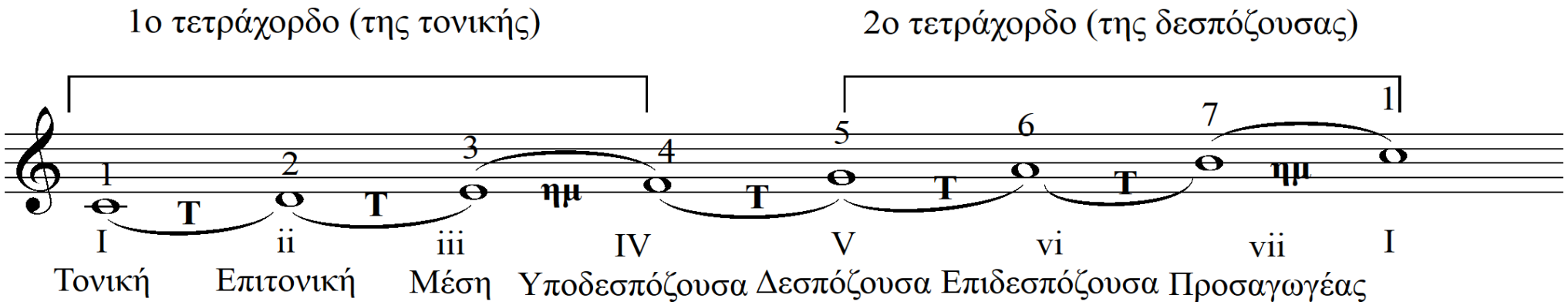

➥12 Μείζονες κλίμακες:

Ντο – Ντο# (Ρεb) – Ρε – Μιb – Μι – Φα – Φα# (Σολb) – Σολ – Λαb – Λα – Σιb – Σι (Ντοb)

Οπλισμοί
(Μελωδικές σημειώσεις, σελ.8,9)

Ο κύκλος των πεμπτών

FIGURE 3.2: Circle of fifths

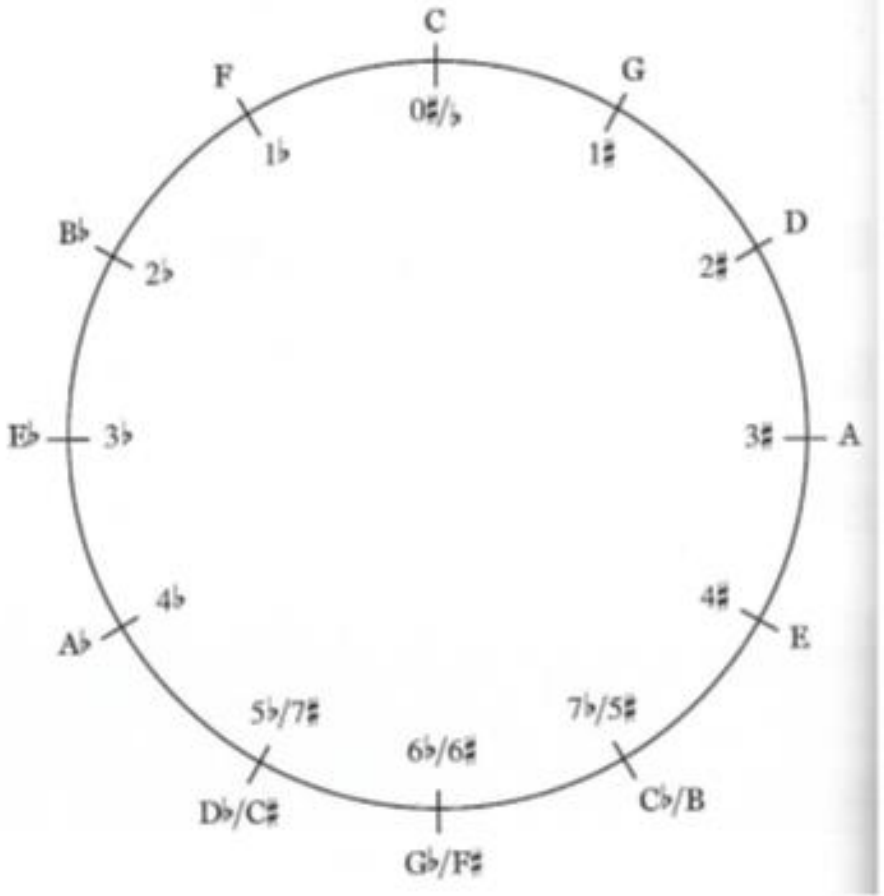

FIGURE 3.1: Major key signatures

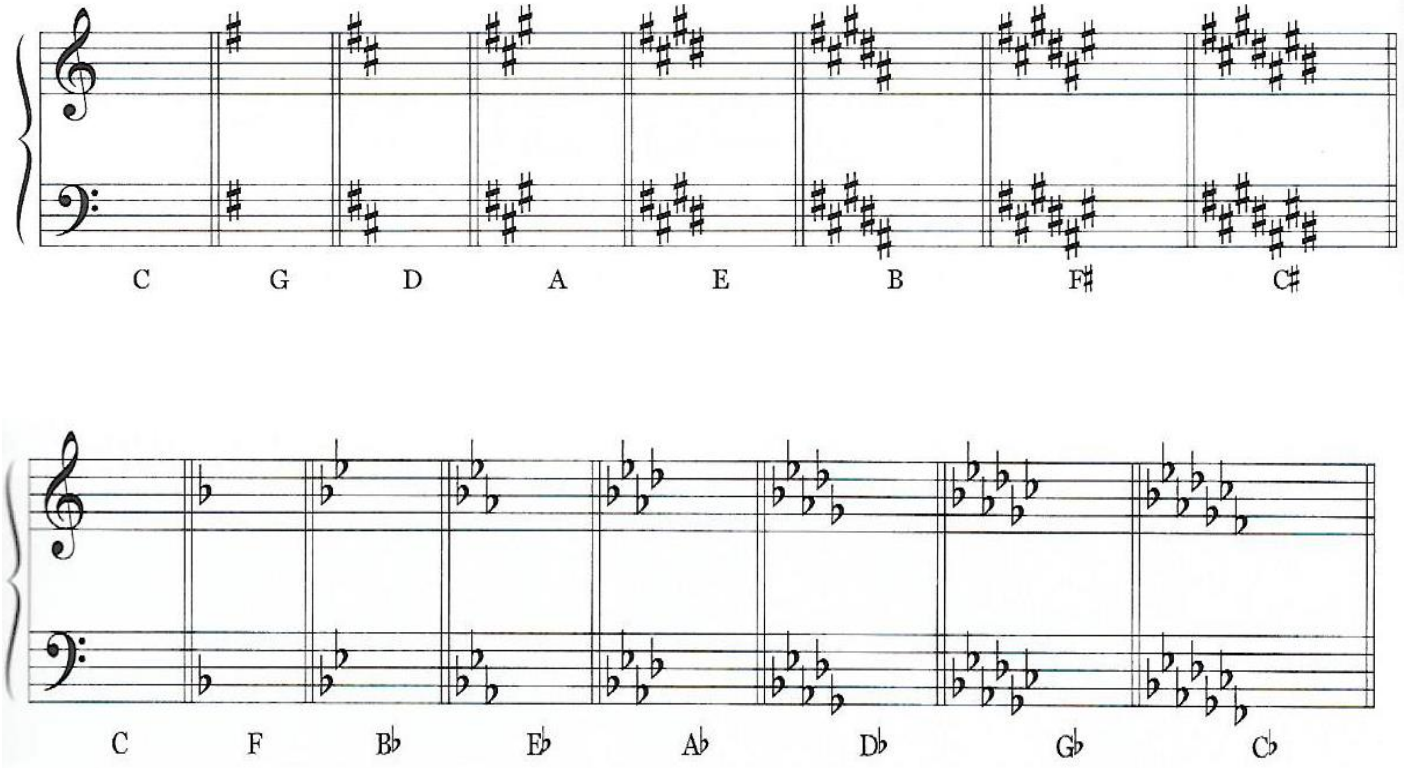

Piper Clendinning, J. & West Marvin, E. (2005). *The Musician's Guide to Theory and Analysis.* New York: W.W. Norton & Company, σς.46-48

Κομμάτια ρεπερτορίου σε εναρμόνιες κλίμακες (μείζονες)

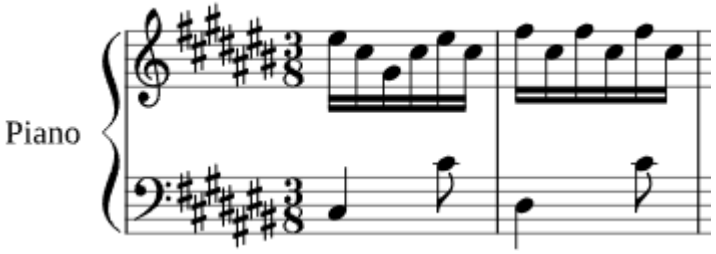

J.S.Bach, Prelude No.3 in C#Maj.BWV 848 (Book I)
(https://musescore.com/classicman/scores/242986)

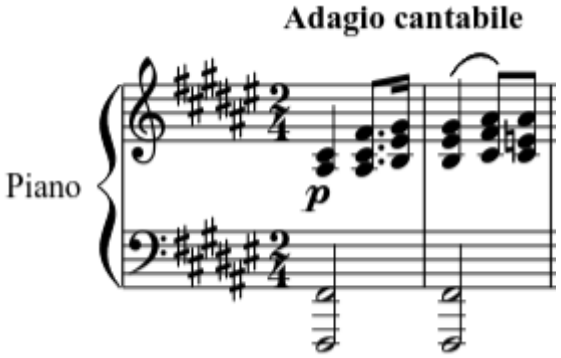

L.v.Beethoven, Sonata No.24, Op.78, I
(https://musescore.com/classicman/scores/)

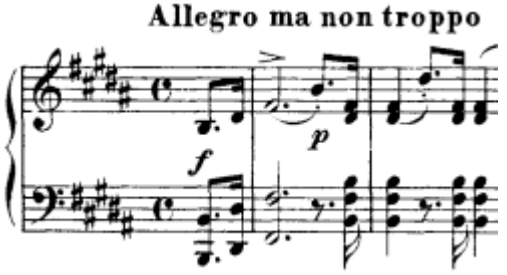

F.Schubert, Sonata in B Major D 575, Op.147
(https://el.cantorion.org/music/965/Piano-Sonata-No.-9-%CE%A0%CE%B9%CE%AC%CE%BD%CE%BF#google_vignette)

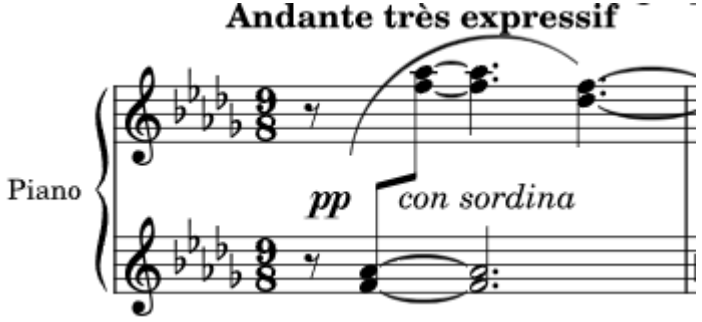

C.Debussy, Clair de Lune (Suite Bergamasque, III)
(https://musescore.com/user/19710/scores/58553)

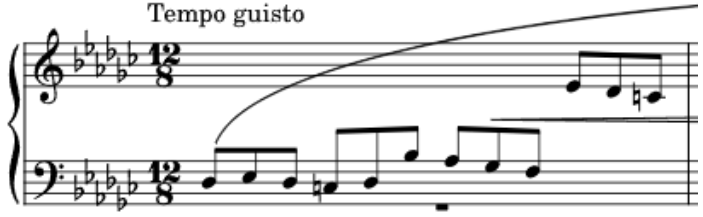

F.Chopin, Impromptu Op.51
(https://musescore.com/user/35494939/scores/7572506)

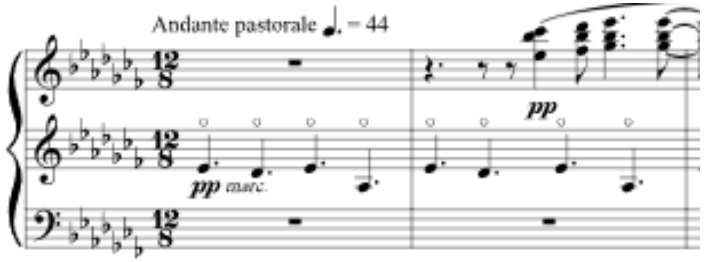

B.Britten, Interlude for Harp (A Ceremony of Carols)
(https://musescore.com/user/37605043/scores/19804804)

Μείζονες & ελάσσονες: ομώνυμες / σχετικές

Ντο μείζονα

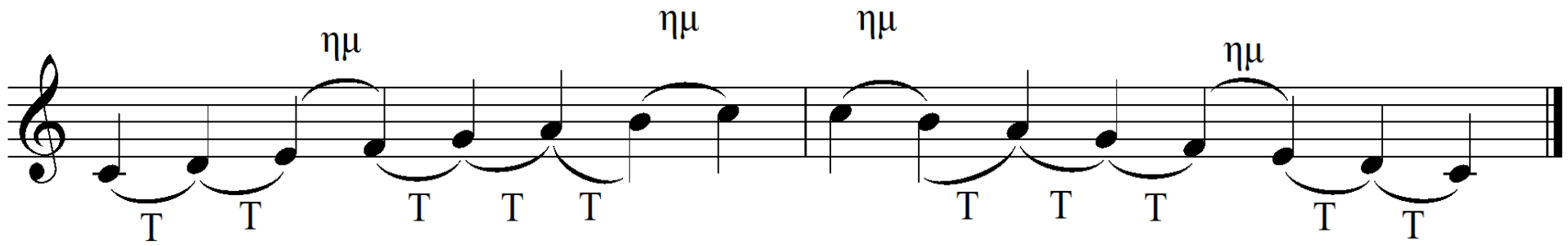

Λα Ελάσσονα αρμονική (σχετική)

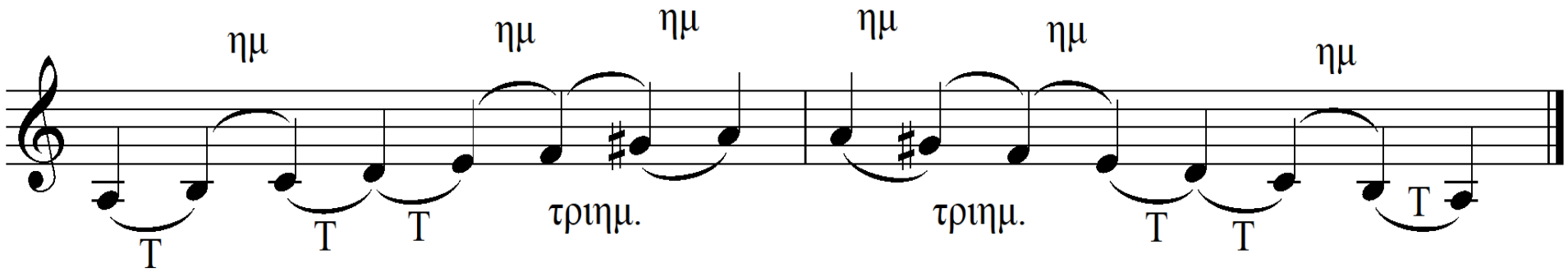

Ντο ελάσσονα αρμονική (ομώνυμη)

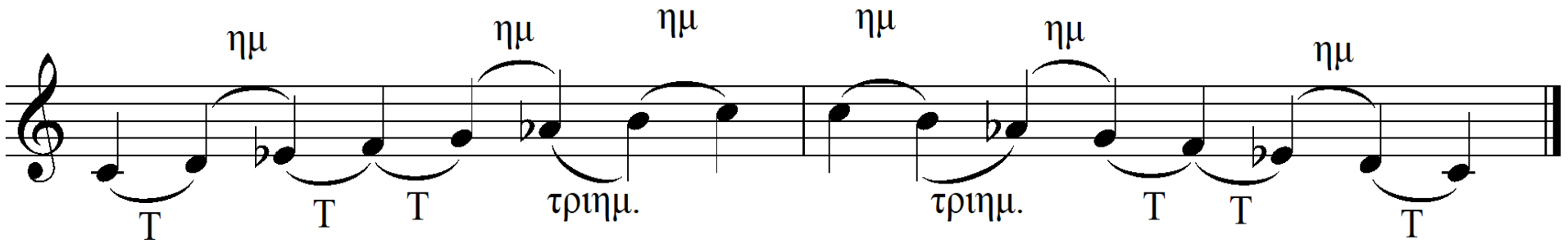

Τύποι ελάσσονας κλίμακας: φυσική, αρμονική, μελωδική
(Μελωδικές σημειώσεις, σελ.7)

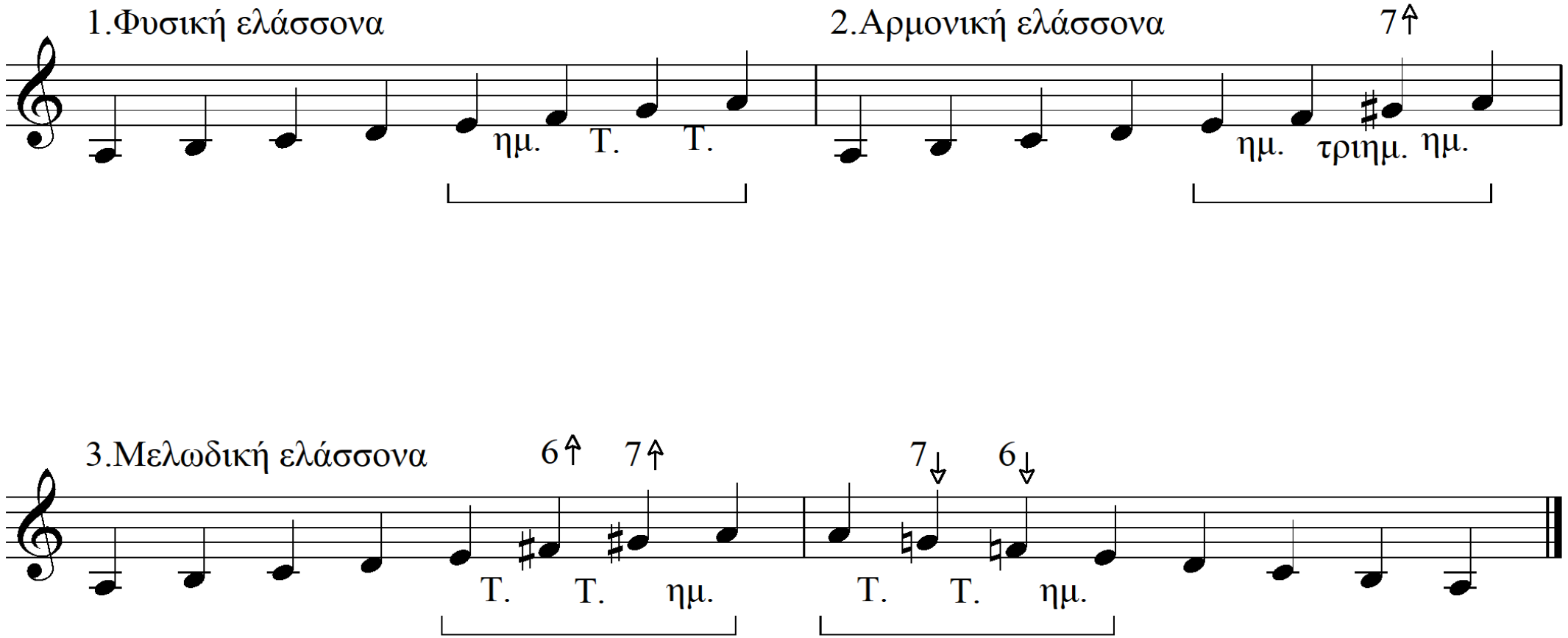

Μείζονα κλίμακα - τραγούδι

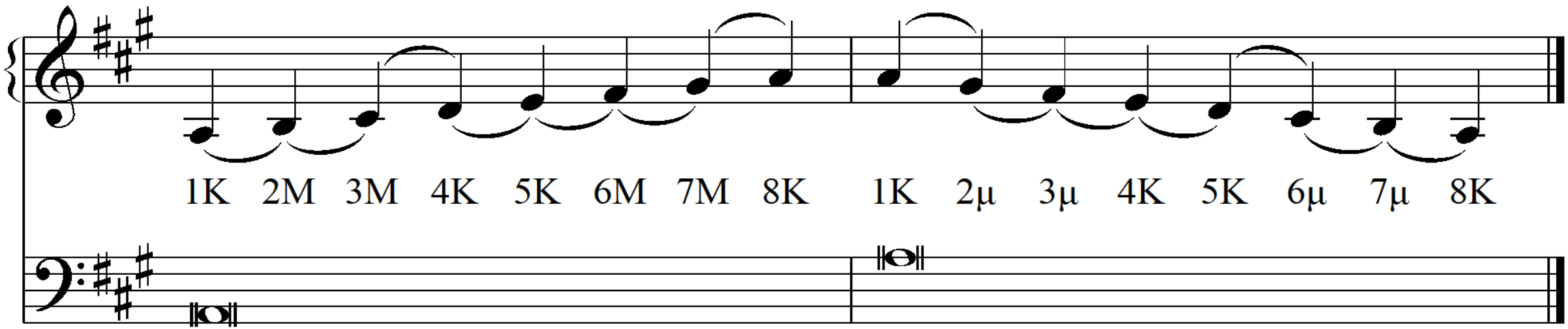

Ακουστική εύρεση μελωδίας

Αντίληψη διαστημάτων

Αντίληψη βαθμίδων

➥Πρώτα βήματα:

-αναγνώριση είδους τονικότητας (μείζ./ελάσ.), και

-εύρεση τονικής (I ή i)

([α] Ξεκινώντας από οποιαδήποτε νότα τής μελωδίας, ανεβαίνουμε/κατεβαίνουμε μέχρι να βρούμε ημιτόνιο, και να το αναγνωρίσουμε ως τις βαθμίδες 3-4 ή 7-1 για τη μείζονα, ή
[β] Συνεχίζουμε την ακρόαση μέχρι να ακουστεί το I ή i)

Παράδειγμα: https://www.youtube.com/watch?v=FcOt6mfjxeA&ab_channel=noerthboerg

Βαθμίδες
(Μελωδικές
σημειώσεις, σελ.10)

Μελωδικές τάσεις των φθόγγων

(οι εικόνες είναι παρμένες από την ιστοσελίδα της Ακαδημίας Sibelius:
http://www2.siba.fi/muste1/index.php?id=63&la=en
Ανακτήθηκε 5/9/2011)

Στα πλαίσια της τονικής μουσικής, οι πιο σταθεροί φθόγγοι μέσα σε μια τονικότητα, είτε μείζονα είτε ελάσσονα, είναι οι βαθμίδες 1, 3, 5 - δηλαδή οι νότες της τονικής συγχορδίας. Οι υπόλοιποι φθόγγοι είναι πιο ασταθείς και κατά την εξέλιξη μιας μελωδίας συχνά τείνουν να λυθούν σε έναν από τους σταθερότερους φθόγγους:

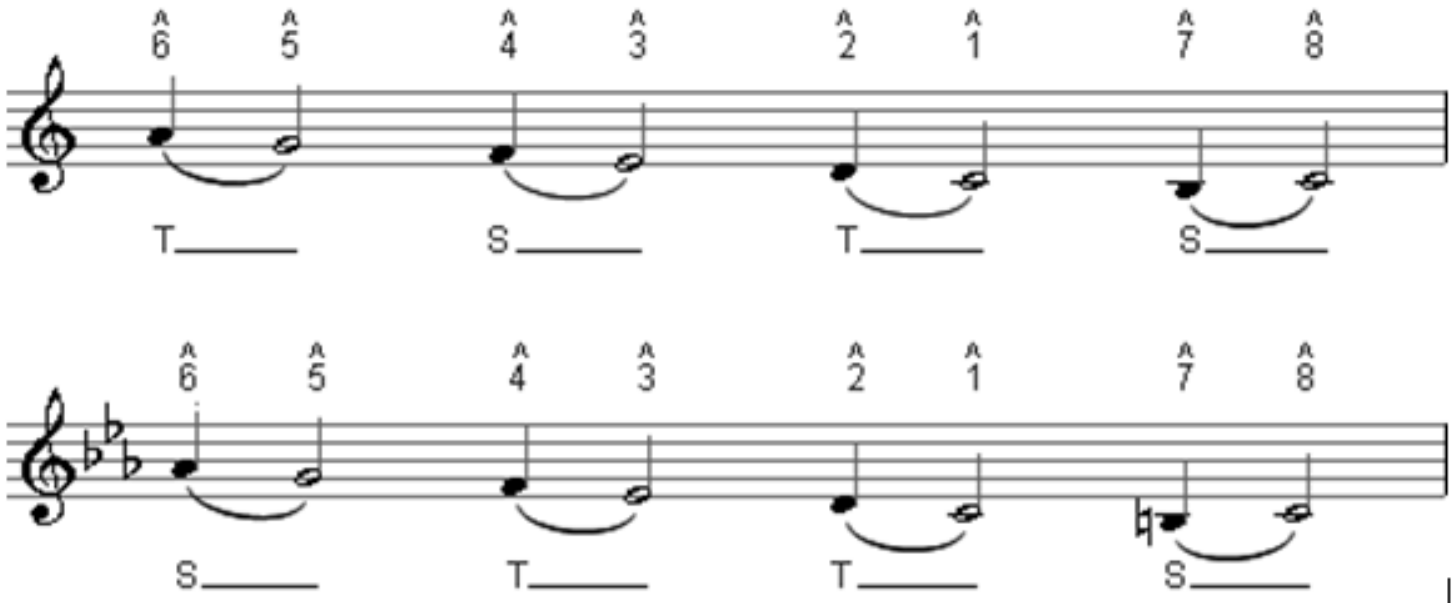

Βαθμίδες (Μελωδικές σημειώσεις, σελ.10)

Οι αλλοιωμένοι φθόγγοι παρουσιάζουν το μεγαλύτερο βαθμό αστάθειας. Η παρακάτω σχηματική απεικόνιση δείχνει τις τάσεις των φυσικών και αλλοιωμένων φθόγγων σε μια μείζονα τονικότητα. Οι αριθμοί αντιστοιχούν σε βαθμίδες:

(Μείζονα)→

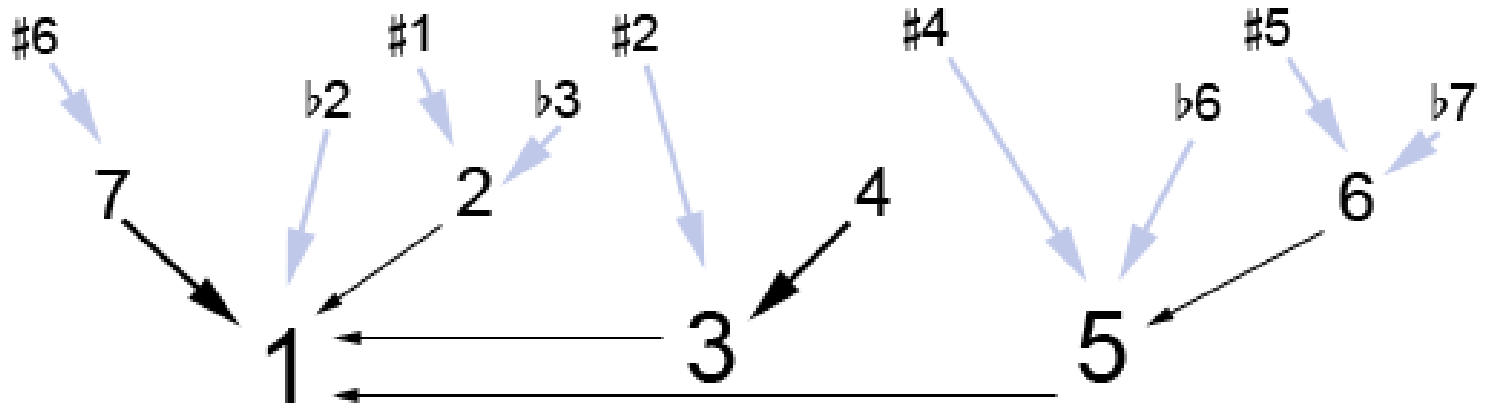

Η επόμενη σχηματική απεικόνιση δείχνει τις τάσεις των φυσικών και αλλοιωμένων φθόγγων σε μια αρμονική ελάσσονα τονικότητα, όπου το 7 είναι οξυμένο και το 7b φυσικό:

(Ελάσσονα)→

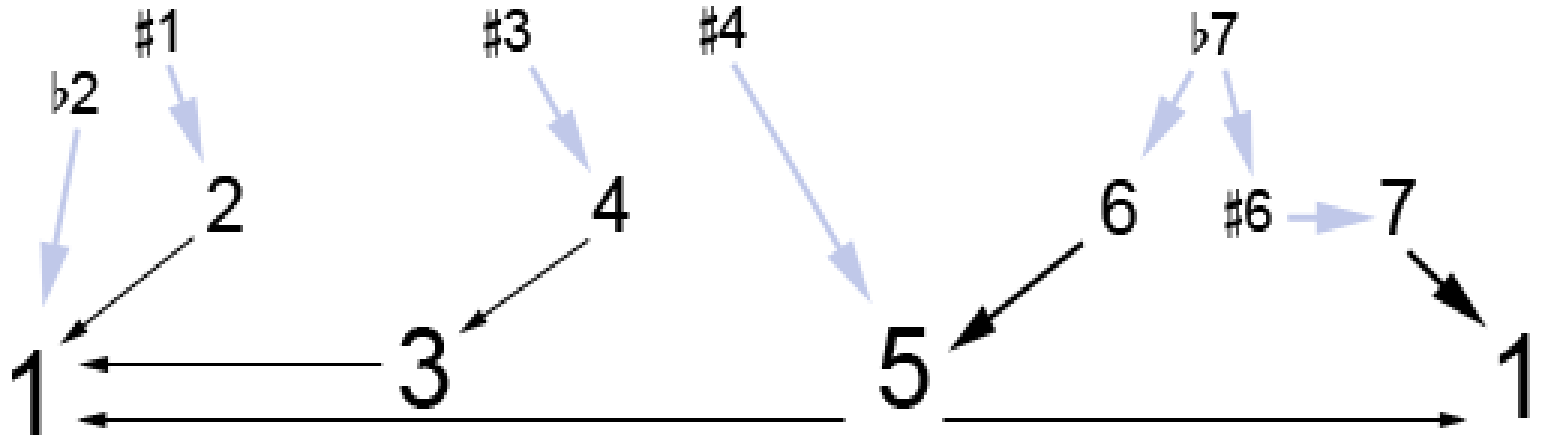

Βαθμίδες
(Μελωδικές
σημειώσεις, σελ.11)

Οι βαθμίδες της μείζονας κλίμακας. Μελωδίες για την εντύπωση τής απόστασης κάθε βαθμίδας από την τονική στο εσωτερικό αυτί (Rifkin & Urista, 2006):

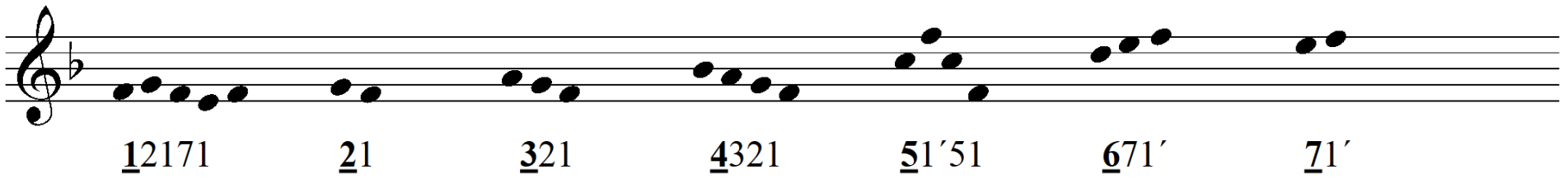

Οι βαθμίδες της (φυσικής) ελάσσονας κλίμακας. Μελωδίες για την εντύπωση τής απόστασης κάθε βαθμίδας από την τονική στο εσωτερικό αυτί (Rifkin & Urista, 2006):

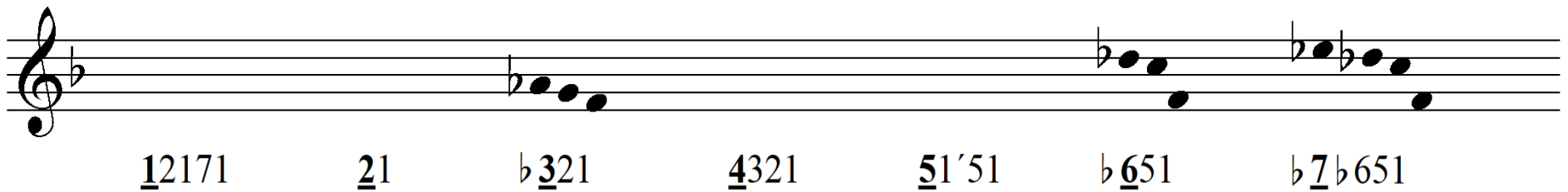

Εκτάσεις μελωδιών (Μελωδικές σημειώσεις, σελ.12)

Τύποι-εκτάσεις τονικών μελωδιών:

(Philips, Piper Clendinning & West Marvin, 2005)

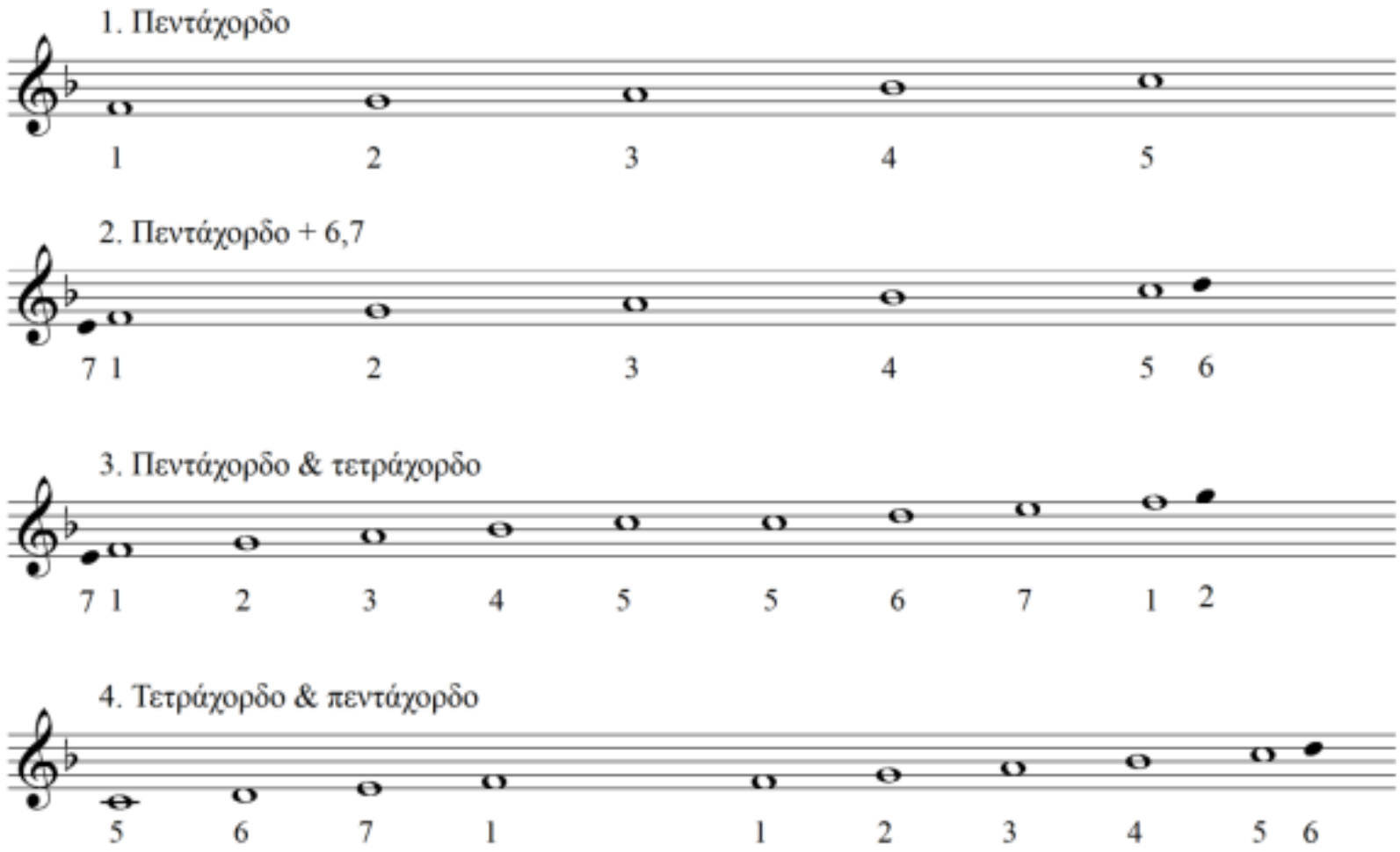

Μελωδική prima vista
Robert Ottman (2011),
Music for Sight Singing

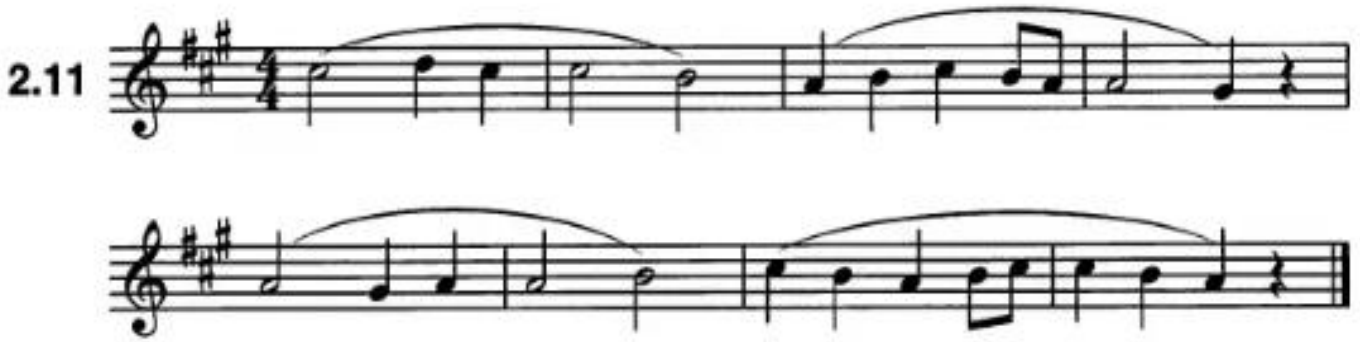

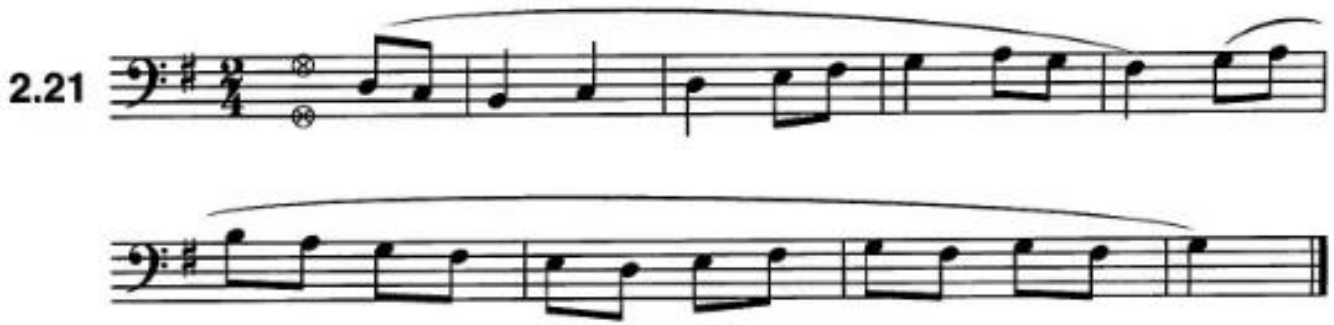

Μελωδική prima vista
Robert Ottman (2011),
Music for Sight Singing

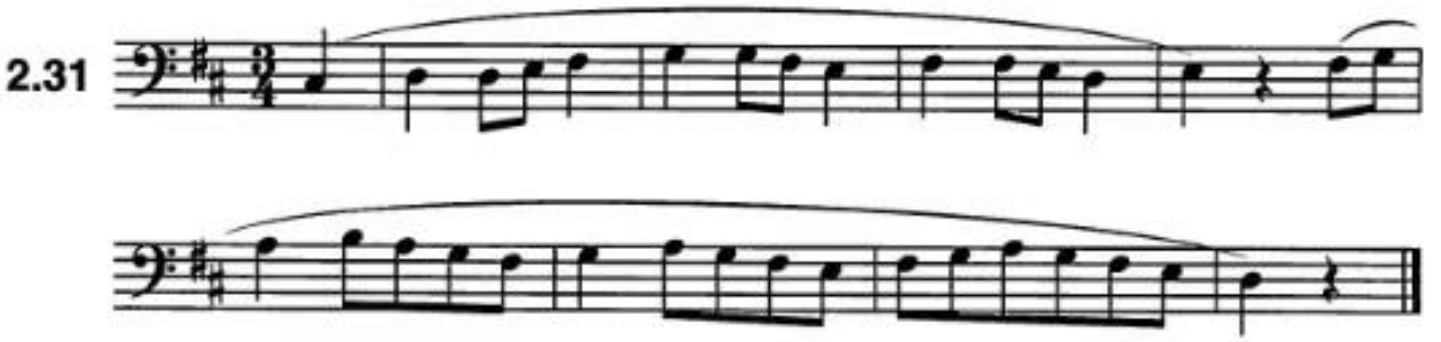

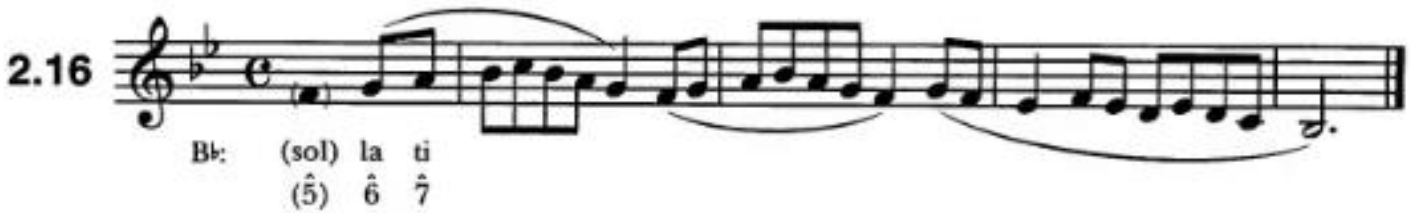

Μελωδική prima vista
Robert Ottman (2011),
Music for Sight Singing

2.17

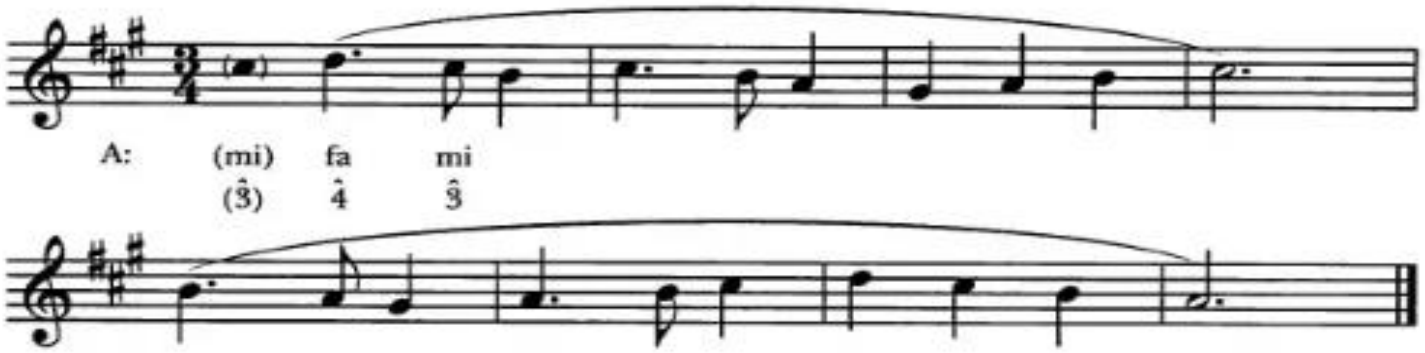

2.38

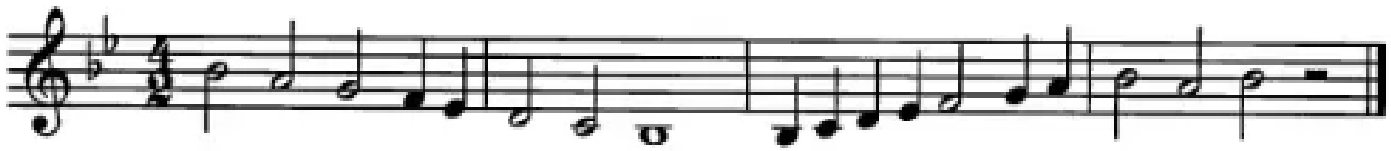

Μελωδική prima vista
Robert Ottman (2011),
Music for Sight Singing

2.39

➤➤ Using entirely stepwise motion and no rhythmic value shorter than an eighth note, complete the second phrase.

2.51

Μελωδική prima vista
(Μελωδικές σημειώσεις, σελ.22)

1. L.v.Beethoven (1770-1827)
Συμφωνία No.9, Op.125, σε ρε- (1822-4)
IV.Finale (μμ92-107): Ode an die Freude

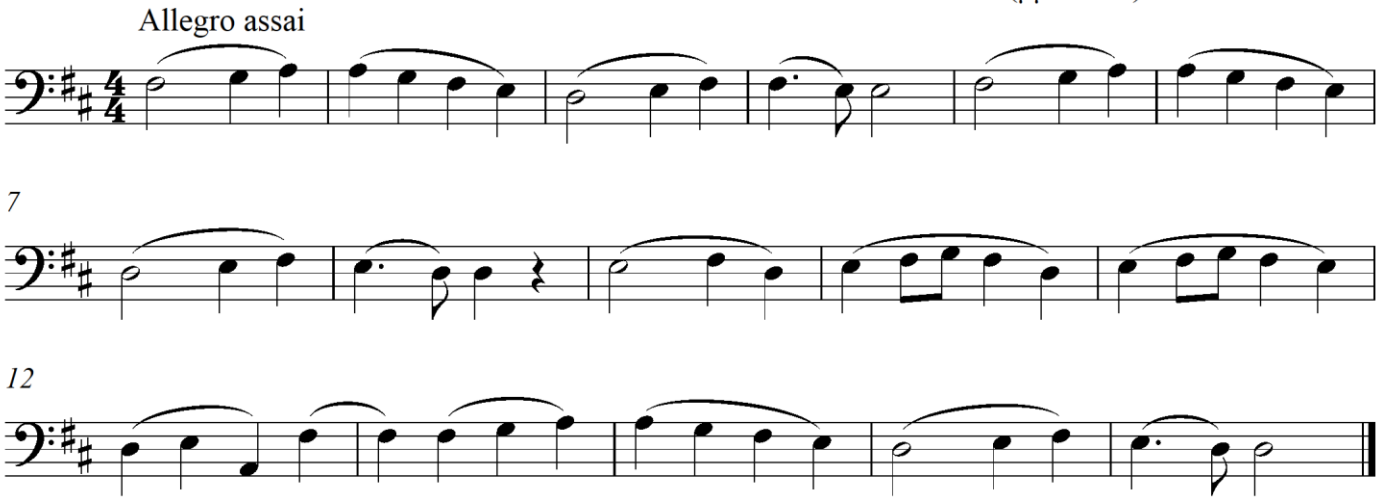

C. P. E. Bach, March (adapted)

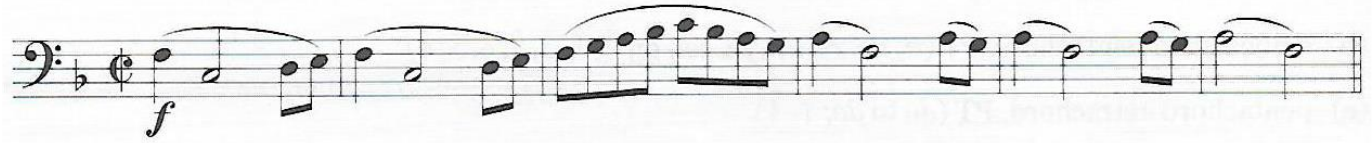

Melody 7 Mozart, Piano Sonata in G Major, K. 283, second movement (adapted): TP

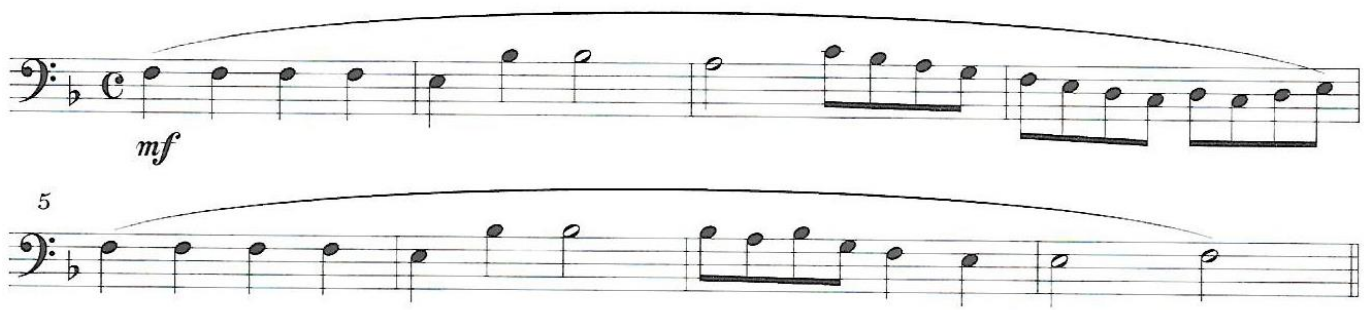

Η χρονική παράμετρος της μουσικής

- Παλμός (με διάφορα tempi, και διάφορες αξίες. Δεν υπάρχει σε όλες τις μουσικές – π.χ. γρηγοριανό μέλος)

- Μέτρο (ομαδοποίηση & ιεράρχηση: χαρακτηριστικά του εγκεφάλου: σε αδιαφοροποίητους παλμούς, εμείς ‘επιβάλλουμε’ το μέτρο)

- Ρυθμός (οι σχέσεις διάρκειας των ήχων και των παύσεων)

Ο ίδιος ρυθμός, με διαφορετική κάθε φορά αξία ως παλμό:

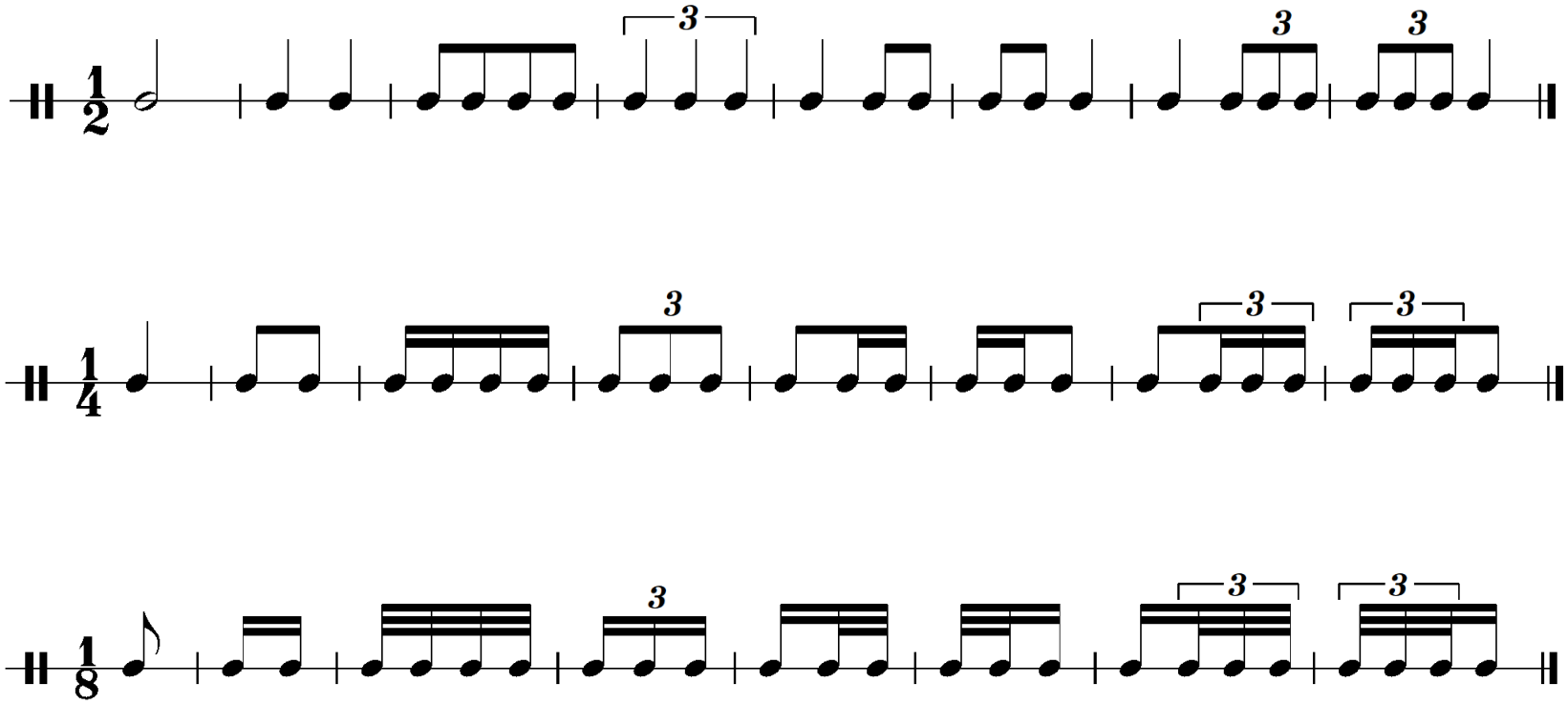

Ως το επόμενο μάθημα:

Για την εργασία εβδομάδας του 2ου μαθήματος, πάτε:

Στα Έγγραφα του OpenEclass > (ii)Εργασίες για κάθε μάθημα > Άσκηση Ακοής Ι, Μάθημα 02, Εργασία

Για τα ηχητικά αρχεία που αφορούν την εργασία της εβδομάδας, πάτε:

Στα Έγγραφα του OpenEclass > (iii)Ηχητικά αρχεία μαθημάτων > Ηχητικά αρχεία Άσκ.Ακ.Ι – Μάθημα 2ο